

1. Дівчата-сироти у притулку євангелічно-лютеранської громади Одеси. 1890-ті рр. Waisenmädchen im Waisenhaus der evangelisch-lutherischen Gemeinde zu Odessa. 1890er Jahre.

Турбота про хворих, літніх людей та сиріт була однією із заповідей віри лютеран, католиків і меннонітів і традиційно практикувалася ними після переселення на українську територію.

Заповідь проголошувала: «Люби ближнього свого, як самого себе». Тому благодійність була природним елементом у житті, обумовленому релігійними нормами й общинним устроєм колоній. Задоволення соціальних потреб було також закладено в Інструкції для внутрішнього управління колоніями (1801). Шульци були зобов'язані організувати опіку овдовілих і сиріт, а незможні літні люди, які не мали родичів, перебували на утриманні громади. Із часом громади відкривали й утримували притулки для піклування про хворих і немічних, сиріт і вдів. При масштабних стихійних лихах, епідеміях і голоді церковні громади збирали пожертви у всіх громадах імперії, зверталися за допомогою до громад у Німеччині і Північній Америці.

Взаємодопомога від самого початку ґрунтувалася на канонах релігії і приписях світської влади. Вона надавалася у міру можливості індивіда і не мала форму податку. Обов'язковою була допомога погорільцям при відновленні житлового будинку і господарських будівель. На організацію ремісничої колонії Ней-Гальштадт Й. Корніс пожертвував 100 тис. руб. На пожертви приватних осіб утримувалися сиротинці, будинки престарілих і лікарняні ліжка в євангелічних лікарнях. Багато німців-підприємців, які опікувалися своїми робітниками і службовцями, будували для них житлові будинки, школи, православні церкви, лікарні тощо.

Зі зростанням добробуту зросли пожертви на будівництво й утримання учбових, спеціалізованих лікувальних та оздоровчих закладів. Центральне училище у Пришибі (1846) відкрито за ініціативи Фр. Фейна, який пожертвував для нього землю і гроші. На чоловіче (1907) та жіноче (1909) училища в Ейгенфельді було пожертвовано понад 300 тис. руб., не рахуючи безоплатно наданих будівельних матеріалів, обладнання, навчальних посібників. Значні суми жертвувалися на будівництво культових споруд. При церковних громадах у містах на рубежі XIX–XX ст. виникали дамські товариства, які брали під опіку нужденних. Менноніти, які домоглися права альтернативної служби для чоловіків призовного віку, утримували за рахунок громад санітарні та лісові команди, де вони служили, і духовних наставників.

Під час воєн колоністи не залишалися осторонь, жертвували на потреби армії і тилу продовольство, фураж, коней, гроші. Вже 1807 р. колоністи дали гроші і зброю, яку мали, на земське ополчення. У Кримську війну (1853–1856) молчанські колоністи взяли під опіку 1 500 поранених, влаштувавши у Пришибі 3 лазарети. «Німецькою залізницею» ворожі солдати називали чудово організоване колоністами підвезення провіанту і воєнного спорядження для армії. Під час російсько-японської війни (1904–1905) високу оцінку отримав Катеринославський санітарний загін, який одним із перших використав у військовій медицині рентгенівський апарат для підготовки та проведення складних операцій. Апарат придбали на пожертви землевласника Катеринославської губернії, громадського і політичного діяча Германа Абрамовича Бергмана (1850–1919). У роки Першої світової війни у німецьких селах відкривалися лазарети, які утримувалися громадою. Наприклад, у Хортиці – на 170 ліжок, у Рорбаху – на 150. На користь армії та родин воїнів віддавалися гроші, продукти харчування і одяг. Колонії Тотанайської волості (Крим) пожертвували 200 тис. пудів пшеничної муки. Представники родини Люстиг (Крим) надали насіннєвий матеріал для родин, годувальники яких пішли на фронт, відкрили лазарет на 20 місць і утримували його.

5. Пам'ятний знак, встановлений 1854 р. генерал-майором Волковим у колонії Ней-Гальштадт (Таврійська губ.) у подяку за надану меннонітами допомогу військам. Початок XX ст. Von Generalmajor Wolkow 1854 in der Kolonie Neu-Halbstadt (Gouv. Taurien) als Zeichen des Dankes für die von Mennoniten dem Militär geleistete Hilfe errichtetes Denkmal. Anfang 20. Jh.

7. Статут заснованого пастором Й. Альбером (1880) будинку милосердя «Бетанія» у Гросс-Лібенталі (Одеський повіт) для піклування про невеличково хворих і бідних. 1897 Statuten des von Pastor J. Alber 1880 für die Versorgung unheilbar Kranker und Mitleidloser gegründeten Barmherzigkeitshauses „Bethanien“ in Groß-Liebental, Bezirk Odessa). 1897

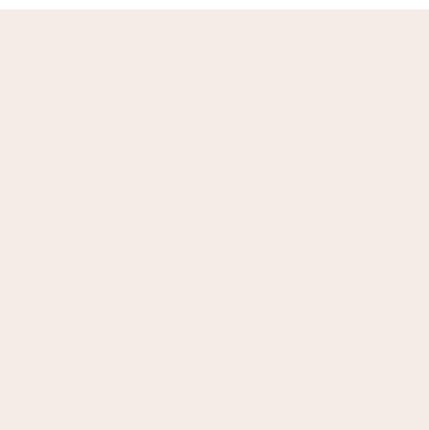
7. Статут Дамського товариства при євангелічно-лютеранській церкві у м. Николаєві. 1913 Satzung der Damengesellschaft an der evangelisch-lutherischen Kirche in Nikolajew. 1913

<p>УСТАВЪ дома милосердія „Виванія“ въ селеніи Гросс-Лібенталъ, Одеськаго уѣзда, Херсонской губ.</p> <p>I. Назначеніе дома милосердія. § 1. Дома милосердія „Виванія“ имѣетъ назначеніемъ при- рѣбне дряхлыхъ, увѣчныхъ, хроническихъ и неизлечимо- больныхъ, неспособныхъ къ труду и вообще бѣдныхъ обою пода евангеліческо-лютеранскаго исповѣданія, немѣющихся средствъ къ жизни и нуждающихся въ постороннемъ за- ними уходѣ. <i>Примѣчаніе.</i> Въ дома милосердія могутъ быть приняты на призваніе также лица православнаго исповѣданія, на- правленныя въ это заведеніе Одескою Земскою Управою.</p>	<p>Statuten des Barmherzigkeitshauses „Bethanien“ im Dorfe Großliebenthal, Oeffener Kreis, Chersoner Gouv.</p> <p>I. Bestimmung des Barmherzigkeitshauses. § 1. Das Barmherzigkeitshaus „Bethanien“ ist bestimmt zur Ver- pflegung von Gebrechlichen, Krüppeln, chronisch und unheilbar Kranken, Arbeitsunfähigen, überhaupt von Armen beiderlei Ge- schlechts evangelisch-lutherischer Confession, die keine Erziehungsmittel haben und auf fremde Hilfe angewiesen sind. <i>Anmerkung:</i> Im Barmherzigkeitshaus können auch Personen orthodoxer Confession, die demselben von der Oeffener-Bauh-Prälaten zugewiesen werden, Aufnahme finden.</p>
---	--

І. Цѣль Общества.
§ 1.
Общество имѣетъ цѣлью оказаніе помощи
нуждающимся прихожанамъ Николаевскаго Ев-
ангеліческаго прихода, а равно и изысканіе средствъ
на содержаніе Ев-ангеліческой церкви въ гор.
Николаевѣ и на содержаніе при оной церкви учеб-
ныхъ и богоугодныхъ заведеній.

УСТАВЪ
Дамскаго Общества
ПРИ
Евангеліческо-Лютеранской
церкви Спасителя
въ г. Николаевѣ, Херс. губ.

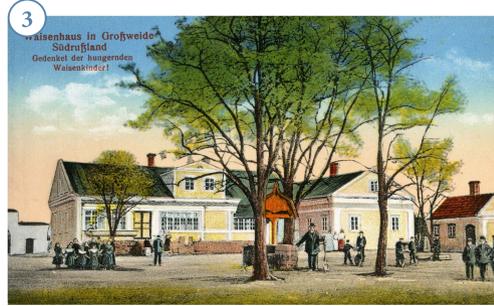
НИКОЛАЕВЪ.
Видеотри. Типо-литогр. бр. Л. и И. Вѣдомостскаго, уг. Соборн. и Св. Сокр.
1913.

Die Fürsorge für Kranke, Betagte und Waisen war eines der Glaubensgebote der Protestanten, Katholiken und Mennoniten und wurde von ihnen traditionell auch nach der Umsiedlung auf ukrainisches Gebiet praktiziert. Das Gebot lautete: „Liebe deinen Nächsten, wie dich selbst“. Deshalb war die Wohltätigkeit ein natürlicher Bestandteil des Lebens, bedingt durch religiöse Normen und die gemeinschaftliche Verfasstheit der Kolonien. Die Befriedigung der sozialen Bedürfnisse war auch ein Anliegen der Instruktion für die innere Verwaltung der Kolonien (1801). Die Dorfschulen waren verpflichtet die Fürsorge für Verwitwete und Waisen zu organisieren, und mittellose Betagte, die keine Verwandten hatten, mussten von der Gemeinde unterhalten werden. Mit der Zeit haben die Gemeinden Heime für die Unterbringung von Kranken und Siechen, Waisen und Verwitweten eingerichtet und unterhalten. Bei ausgreifenden Naturkatastrophen, Epidemien und Hungersnöten haben Kirchengemeinden Spenden in allen Gemeinden des Reiches gesammelt, Gemeinden in Deutschland und in Nordamerika um Unterstützung gebeten.

Die gegenseitige Hilfe fußte von Anfang an auf religiösen Kanons und Vorschriften der weltlichen Macht. Sie wurde den Möglichkeiten des Individuums entsprechend geleistet und hatte nicht die Form von Steuern. Obligatorisch war die Hilfe für Brandgeschädigte beim Wiederaufbau des Wohnhauses und der Wirtschaftsgebäude. Für die Einrichtung der Handwerkerkolonie Neu-Halbstadt hat J. Cornies 100 Tausend Rubel gespendet. Mit Spenden von Privatpersonen wurden Waisenheime, Altersheime und Krankenbetten in evangelischen Krankenhäusern unterhalten. Viele deutsche Unternehmer haben, aus Fürsorge für ihre Arbeiter und Angestellten, Wohnhäuser, Schulen, orthodoxe Kirchen, Krankenhäuser usw. errichtet.

2. Мариїнське училище для глухонімих дітей у Тире (Молочна). Збудоване 1889 р. на пожертви (40 тис. руб.) церковної громади й окремих осіб. Початок XX ст. Marien-Taubstummschule in Tiege (Molotschnaja). Errichtet 1889 mit Spenden (40 Tausend Rubel) der Kirchengemeinde und einzelner Personen. Anfang 20. Jh.

3. Сиротиниць у Гроссвейді (Молочна) створений 1906 р. родиною А. Гардера, яка вклала у нього весь свій статок. 1910 Waisenhaus in Großweide (Molotschnaja) 1906 errichtet von der Familie A. Harder, die ihr gesamtes Vermögen dafür hergab. 1910

4. Класна кімната в училищі для глухонімих у Тире. 1900 Klassenzimmer in der Taubstummschule in Tiege. 1900

Mit steigendem Wohlstand nahmen auch die Spenden für den Bau und den Unterhalt von Lehranstalten, spezialisierten Heil- und Erholungseinrichtungen zu. Die Zentralschule in Prischib (1846) wurde auf Initiative von Fr. Fein eingerichtet, der dafür Land und Geld gespendet hat. Für die Lehranstalten für Knaben (1907) und für Mädchen (1909) in Eigenfeld wurden mehr als 300 Tausend Rubel gespendet, die kostenlose Bereitstellung von Baumaterial, Inneneinrichtung und Lehrmitteln nicht mitgerechnet. Namhafte Beträge wurden für den Bau von Kirchen gespendet. Bei städtischen Kirchengemeinden entstanden an der Wende vom 19. zum 20. Jahrhundert Damenvereine, welche Hilfsbedürftige unterstützten. Die Mennoniten erreichten für ihre dienstpflchtigen Männer das Recht auf Ersatzdienst. Ihre Gemeinden unterhielten die Sanitäts- und Forsteiabteilungen, in denen sie Dienst leisteten, und die geistlichen Betreuer.

In Kriegszeiten blieben die Kolonisten nicht abseits stehen. Sie spendeten für den Bedarf der Armee und des Hinterlandes Lebensmittel, Viehfutter, Pferde, Geld. Bereits 1807 haben Kolonisten Geld und vorhandene Gewehre für die Landmiliz zur Verfügung gestellt. Während des Krim-Krieges (1853–1856) haben Mennoniten die Versorgung von 1 500 Verwundeten übernommen und richteten dafür in Prischib 3 Lazarette ein. Der von Kolonisten tadellos organisierte Nachschub von Proviant und Ausrüstung für die Armee wurde von gegnerischen Soldaten als „Deutsche Eisenbahn“ bezeichnet. Während des russisch-japanischen Krieges (1904–1905) wurde der Jekaterinoslawer Sanitätsabteilung, die als eine der ersten in der Militärmedizin einen Röntgenapparat für die Vorbereitung und Durchführung komplizierter Operationen einsetzte, hohe Wertschätzung zu Teil. Der Apparat wurde angeschafft mit Mitteln, die vom Grundbesitzer im Gouvernement Jekaterinoslaw, dem Politiker und Persönlichkeit des öffentlichen Lebens Hermann Bergmann (1850–1919), gespendet wurden. Während des Ersten Weltkriegs wurden in deutschen Dörfern Lazarette eingerichtet, die gemeinschaftlich unterhalten wurden. So waren es in Chortitza 170, in Rohrbach 150 Betten. Für die Armee und für die Familien von Frontsoldaten wurden Geld, Lebensmittel und Kleidung abgegeben. Die Kolonien des Amtsbezirks Totanaj (Krim) haben 200 Tausend Pud Weizenmehl gespendet. Mitglieder der Familie Lustig (Krim) stellten Familien, deren Ernährer an die Front gingen, Saatgut zur Verfügung, richteten ein Lazarett für 20 Patienten ein und unterhielten dieses.

